

ולנו יש את אריק

כדי לאפשר ליחידה אחרת — בריטית — לנחות. הגל הראשון מסתער ונקצר כולו. הגל השני מסתער ונקצר. מפקדהחטיבה נותן בטלפון פקודה להסתערות שלישית, גם היא חסרת-תוחלת. אך הגנרל מבטל את הפקודה באמצעות רץ — אחד משני האצנים. הרץ מגיע באיחור של כמה דקות. ההסתערות כבר נערכה, כל החיילים נהרגו — וביניהם גם גיבור הסרט. שוויתר בעצמו על תפקיד הרץ, וכך הציל את חברו.

"צריכים להציג את הסרט הזה בכל ערב לבגין!" העיר מישו מאחורי, ברגע שנדלקו האורות והאירו את פניו של קהל מוועזע ומהומם.

"זהו סרט על קו ברילב", הפליט מישו אחר. ואכן — זהו הלקח הכולל של הסרט, הגלוי לעין: חוסר-ההטעם של המילחמה, חוסר-האחריות של המדינאים (וביניהם וינסטון צ'רצ'יל הצעיר, השר לענייני חיל-הים, שהיה פטרון המיבצע), הטיפשות של הגנרלים, המיקריות האיומה של המילחמה, שבה נהרגים אנשים במיבצעים מיותרים, ושבה ידה-המקרה קוצרת אחד ומדלגת על רעהו. אך יש גם רבדים עמוקים יותר. מדוע אין גיבור הסרט מציל את עצמו, לפני הקטל הבטוח, ותחת זאת מציל את חברו? מה ממריץ אדם לפעול במילחמה נגד היגיון ההישרדות, למען מושגים מופשטים כמו מולדת, כבוד, חברות, רוח-היחידה וכיוצא-באלה?

ומתחת לכל אלה — מה דוחף אנשים למילחמה? באוסטרליה לא היה קיים או שרות-חובה. גיבורי הסרט התנדבו למילחמה, שלא נגעה להם כלל, שבה לא היה צפוי שום איום על מולדתם, למען הבריטים שהיו שנואים עליהם. הם נדחפים על-ידי דחפים עמוקים — הכמיהה להווייה מסעירה, הרצון ל"הוכיח את עצמם, הגעועים לשייכות ולחברות.

כל חייל קרבי מכיר רג"שות אלה ומתקשה להגדיר רם. הוא רק יודע שהם מתי-גברים אף על יצר הקיום העצמי.

זהו סרט חשוב, מפני ש-הוא מקלף את נפש הגיבור, קליפה אחרי קליפה, כמו בצל. תחילה הוא פועל מתוך קלות-דעת של צעיר, הרוצה לברוח מחנות-בקר משעממת בפניו נידחת של אוסטרליה ולראות את הרעולם. אחר-כך הוא מתנהג כגבר הקשור בחברו הטוב. אחר-כך הוא מתפקד כחייל ביחידה, שעליה גאווה ושאת מפקדה הוא מעריך. בסוף לא נשאר דבר אלא הוא עצמו. ברגע המכריע, בין חיים ומוות, הוא נשאר לבדו — כמו כל חייל קרבי ברגע העליון. הוא נאמן לעצמו, לאידיאלים שלו, לטעם העמוק ביותר שלו. הוא נשאר לבדו על המסך, קפוא בתנועה של ריצה, ויחזהו מנוקב על-ידי צרור של כוורים.

השחקן המצויין ביותר בסרט הוא המגיד, גבר בגיל העמידה, קצין פשוט, שנפרד ליד כבש האוניה מאשתו ומבנו. בסצנה בלתי-שייכות, ערב לפני ההסתערות הגורלית, הוא יושב לבדו בבונקר שלו. לאור הנר, מקשיב לתקליט של אלבינו, שותה לבדו את הברנדי שאשתו נתנה לו כמתנת-פרדה — בידעו שהוא עומד למות, וכי אין טעם כלשהו למוות שלו — מילבד הצורך להוכיח לעצמו שהוא אדם הגון ומפקד נאמן.

כיום אנחנו יודעים שלא היה שחר לכל החששות האלה. המצב האמיתי או היה שונה לחלוטין.

הגרמנים הגיעו לקווקו בשארית כוחותיהם, ועוד באותו חורף הביסה אותם התקפת-הנגד הסובייטית הנהדרת, ששינתה את פני המילחמה. (איך צהלנו בלבנו למראה החיילים הסובייטיים, בסדיניהם הלבנים, שהסתערו על פני השדות המושלגים ביומנים הסובייטיים, שהוקרו או בארץ! איך שמחנו למראה המוני השבויים הגרמניים, בני הגזע העליון, שעמדו בכפור ורקעו ברגליהם במאמץ נואש למנוע את קפיאתן!)

בלוב אמנם עוד נכבדו לגרמנים ניצחונות, ולבסוף הגיעו עד לשערי אלכסנדריה, אך הם הגיעו לשם בטנקים ריקים מדלק. הנאצים לא יכלו לספק את הבגון החיוני

לקורפוס האפריקאי. החנוני של המפקד הגרמני האגדתי, ארווין רומל, נשארו ללא מענה. היטלר לא היה מוכן לגזול את הדלק מן הכוחות ברוסיה, כדי להשיג ניצחון במידבר הרחוק.

ואילו בכריתים — ההישג הגרמני המהמם לא היה אלא ניצחון-פירוס. רק בנס ניצלו שם הגרמנים ממפלה גמורה. כפי שהראה הסרט, התמוטטו הבריטים רק ביגלל מחדל של כוח-רצון. גם הם האמינו, בסתר ליבם, בכוח העל-טבעי של הוורמאכט הגרמני.

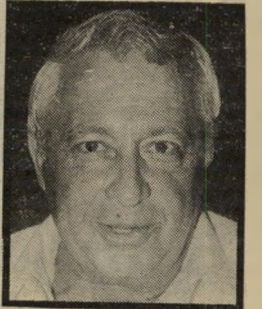
על כל פנים, הפלישה המוטסת לכריתים היתה הראי-שונה וגם האחרונה בתולדות המילחמה. שום צבא לא חזר אי-פעם על תרגיל זה. הציחה במיתלה, בפרוס מילחמתי-סיני של 1956, היה מיבצע כושל, ומאז לא הופעלו גם אצלנו ועוצבות של צנחנים במיבצעים מוצנחים. אילו ידענו כל זאת באותם ימים שחורים של 1941, בוודאי היתה נמנעת מבניה-הישב דאגה גוראה, המסקנה היא שגם בימינו, בעידן הטכנולוגיה התיקשורתית המער-לה, עטופה במציאות בערפל סמך של אי-ודאות (או, גרועה ממנה, ודאות-כזובה) בכל עת, ובעיתות מילחמה לא כל שכן.

מה היה קורה אילו... הביא טייחם של לונדון את דבריו של שר-הביטחון הבריטי, בכנס פומבי, לאמור: "We the have the strength, we the have the power, we the have the determination to react..."

שאלה טפלה. אדם שהיה מדבר אנגלית כזאת, פשוט לא היה מגיע לתפקיד של מזכיר-סניף באגודת-הפועלי-המחט בשכונת וייטצ'אפל, קל וחומר לתפקיד של חבר בקאבינט.

אך הגת הודיע הארץ ביום החמישי האחרון בראש עמודו הראשון כי שר-הביטחון הישראלי אמר, כי "יש לנו את הכוח, יש לנו את העוצמה ויש איתנו את נחישות ההחלטה שבכל מיקרה של פגיעה בביטחון ישראל להגיב בצורה ה"יריפה ביותר". הדברים מצוטטים כלשונם מהודעה רישמית של לישכת-העיתור נות הממשלתית.

אריאל שרון הוא בוגר גימנסיה (גאולה בתל-אביב), אם הוא מדבר כך, איך ידברו חייליו שגמרו ב"קושי את בית-הספר היסודי?"

אריק אינו יוצא-דופן. די להפעיל את מקלט-הטלויזיה זיה או לרדע, כדי לשמוע אוסף של זוועות לשוניות מפי שועים. יצחק רבין מדבר על תקופה של כמה חדשים (ח' קמוצה), פרס מדבר בשפה נמלצת הדומה לעברית, והכריזה-כנסת השיגו הס"י נות לא רק מאימת חוקי-העבודה, אלא גם מכללי הלשון העברית.

קרייני החדשות והרצף מדברים עברית נכונה, אך בכתיבה-השדה כבר פגע הפגע, ומפיהם יוצאים לפעמים פגני-לשון שכל יהלומן היה פוסל אותן מבלי להודקק לזכויות מגדלת.

כאשר משדרת הטלויזיה את דבריו של דובר אנגלית או צרפתית, מופיע על המירקע תרגום. מודע לא תנהיג נוהג דומה לגבי דוברי העברית הקולקלת? כאשר יופיע ישר, חברי-כנסת או סתם נכבד וישחית את השפה באוזני כל, יוקרן על המירקע הנוסח המתוקן של הדברים, מעין תרגום לעברית.

"לנו הכוח, לנו העוצמה, ולנו נחישות-ההחלטה הדרור שה כדי להגיב בחריפות על כל פגיעה בביטחון המדינה..." איני יודע מה מתכוון אריק לעולל לבגון — אך בינתיים הוא מעולל זאת לשפה העברית.

נס בכריתים

הסרט המצויין על כיבוש האי כריתים בידי הגרמנים, שהוקרן בטלוויזיה, מראה שוב מה עצום המרחק בין תמונת המציאות, כפי שהיא מצטיירת בשעת מעשה, ובין האמת לאמינה, המתגלה כעבור שנים. כל מי שחי בארץ באותם ימים סוערים של 1941 זוכר היטב איך נראו הדברים אז. המיבצע הגרמני היה הפלישה המוטסת והמוצנחת הראשונה בהיסטוריה. הניצחון הגרמני היה מוחץ ומהמם. אחרי כיבוש פולין, דנמארק, נורווגיה, הולנד, בלגיה, צרפת, יוגוסלביה ויוון נראתה פלישת אווירית זו כהכוחה סופית לכך שאכן מכוונת-המילחמה הגרמנית היא כלי-יכולה. אי-אפשר לנצח אותה, אי-אפשר לעצור בעדה.

כמה חודשים לפני כן, בימי הפלישה הגרמנית לצרפת, התפלג אצ"ל. בפי חסידיו של אברהם ("יאיר") שטרן היתה טענה ניצחת: הגרמנים מנצחים במילחמה. בריטניה אבודה. עלינו לחפש דרכים להתקשרות עם המנצח, ולמגר את האנגלים עכשיו, כשהם מתמוטטים.

נפילת כריתים שיכנעה רבים, שלא רצו להאמין עד אז בניצחוננו של היטלר, כי אכן צדקו רואי-השחורות. מעל לכל אירופה, ממפיץ-סודה בדרום כריתים ועד לחוף הארקטי בצפון נורווגיה, התנפף דגל צלב-הקסר האימנטי. (אני זוכר שיר עצוב ששרו החיילים הבריטיים הישכ"רים בבארים הקטנים ברציף הרברט סמואל בתל-אביב: "מדוע בוכיה נפשי? / במי-פרי-סודה נשאר לבי...")

ימים מעטים לאחר מכן פלשו הנאצים לבריטניה-המוער. צות. במיבצע-בזק המהיר הגיעו למבואות לניגראד ומוסקווה. בדרום חדרו כוחותיהם לקוקון. על המפה נראה כי שלושה חיצים אדומים מאיימים על ארץ-ישראל: מקוקון, מלוב ומכריתים. נראה כאלו נחרץ גורלה של הארץ — גורלנו. ידענו שהאנגלים יושבים על המיזון-דוח, מוכנים לברוח בכל רגע מיזרחה, לעיראק ולהודו. מפה לאוזן סופר על תוכנית של ההגנה להפוך את הר-הקרמל למצדה חדשה. שם ימכרו אחרוני הישוב את חיהם ביוקר, במיבצע-התאבדות עתידת-הלה. היו שחשבו שזה יקרה תוך שבועות. על הארץ כולה רבץ ענן שחור של מועקה.

מזג-אוויר מטורף

אנא, צייר לך בדמיונך את מפת ארץ-ישראל. אחר-כך סמן אותו בחצים: מירושלים לגליל, משם לרמת הגולן הצפונית, משם לרמת-הגולן הדרומית, משם לכינרת, משם לשפלה, משם לשומרון, משם לחוף-הים, משם לערבה, משם לצפון-סיני, משם לאילת.

ציור מטורף. נחש מה זה.

זהו תחזית מזג-האוויר, כפי שהיא משודרת ברדיו. אין כל הגיון בסדר זה של האזורים. אין הוא עובר ממערב למזרח, או להיפך. אין הוא מוביל מן הצפון לדרום, או מן הדרום לצפון. הוא מכריח את מרבית האוכלוסיה של המדינה, השוכנת בשפלת-החוף, להקשיב לפירוט מזג-האוויר בשישה אזורים אחרים, דליל-ארכולר סין, לפני שמגיע תורם.

מטורף? אכן. אבל יש הגיון בטירוף הזה. ההגיון שיש לאחרונה בכל הטירופים למיניהם.

כי זוהי תעמולה מודעת (או תת-הכרתית) למען ארץ-ישראל השלמה. כמו במישטר טוטליתרי, המנצל להפצת המסר שלו גם את שלטי-הרחובות ונייר בית-ההישמוש, מנוצל כאן מזג-האוויר כדי לספר לאזרחי ישראל, כמה פעמים ביום, שרמת-הגולן וסיני והשומרון שייכים לישראל.

לבגין. בכל ערב

גאליפולי. הסרט האוסטרלי, העומד להיות מוקרן על האקרנים בישראל, אינו מזכיר את יוסף טרומפלדור, וגם לא את גדודי-הגיי-הפרדות. אלה, הממלאים תפקיד כה חשוב בתולדות היישוב, לא הטביעו את חותמם על הקרב הנורא בחצי-האי התורכי, החולש על הכניסה למיצר הדרדנלים. הוא מראה בצורה מחרידה מה קרה באותו קרב שנמשך 259 ימים ולילות, ושבו סבלו הבריטים. הצרפתים והאוסטרלים 252 אלף אבידות — יותר ממחציתם של 489 אלף החיילים שהגיעו אל החוף המקולל ההוא.

בניגוד לסרט על כריתים, שראינו בטלוויזיה, הסרט על גאליפולי הוא מלאכת-אמנות. המתארת חווייה אנושית. במרכז עומד סיפור פשוט: שני אצנים אוסטרליים צעירי רים נפגשים בתחרות כפרית, מחליטים להתנדב לחיל-המישולח האוסטרלי, מתאמנים לרגלי הפיראמידות במצ"ר, נוחתים בחוף גאליפולי. זהו תופת, שבו כלואים רבבות חיילים בשטח של כמה דונמים. בידיהם החוף הצר והמידורן האחורי של ההר, אך אין הם יכולים לזוז משם קדימה. כמו כל חזיתות מילחמת-העולם הראשונה, קפאה גם זו בשורה של חפירות. מכוונת-היריה הפכה כל הסתערות לשחיטה.

הגדוד של שני האצנים מקבל פקודה להסתערות, שהיא בגדר התאבדות. מטרתה אינה אלא הטעייה הסתה.